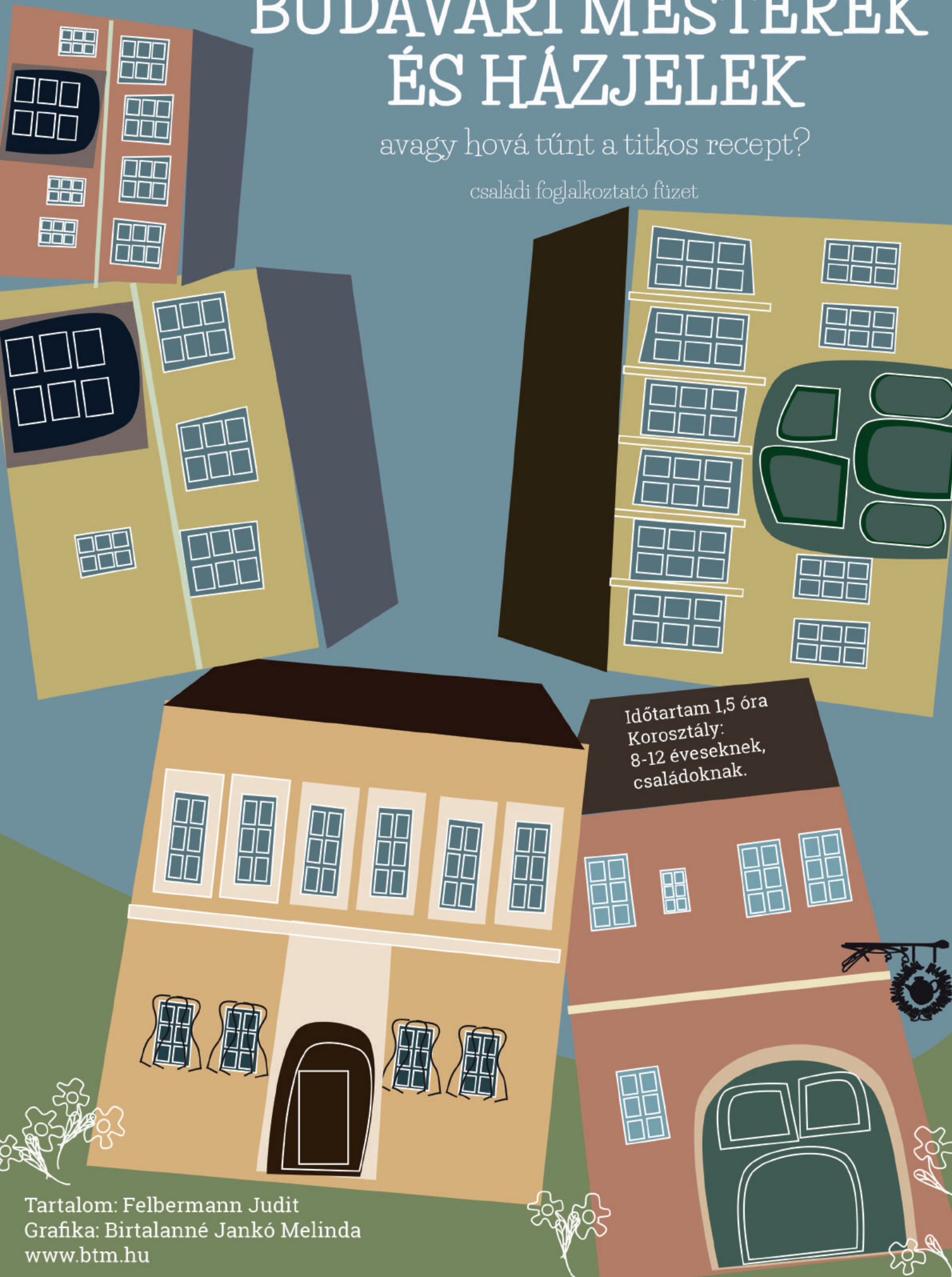

BUDAVÁRI MESTEREK ÉS HÁZJELEK

avagy hová tűnt a titkos recept?

családi foglalkoztató füzet

Időtartam 1,5 óra
Korosztály:
8-12 éveseknek,
családoknak.

facebook.com/budacastlemuseum

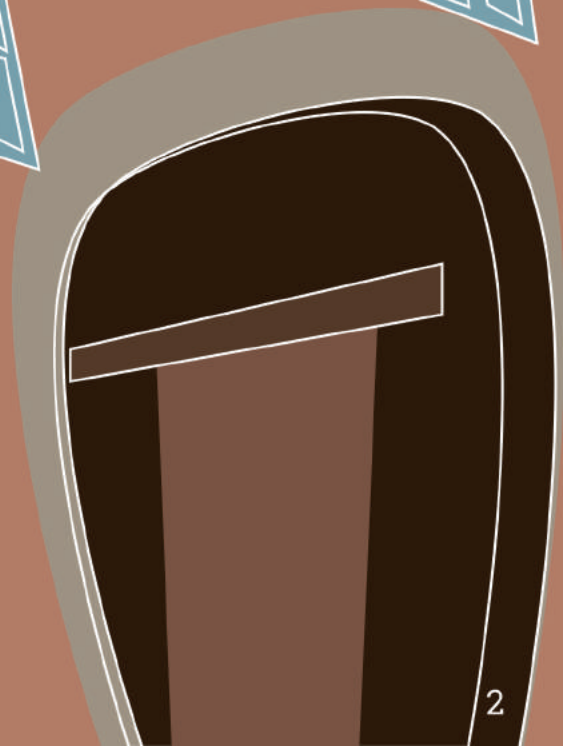
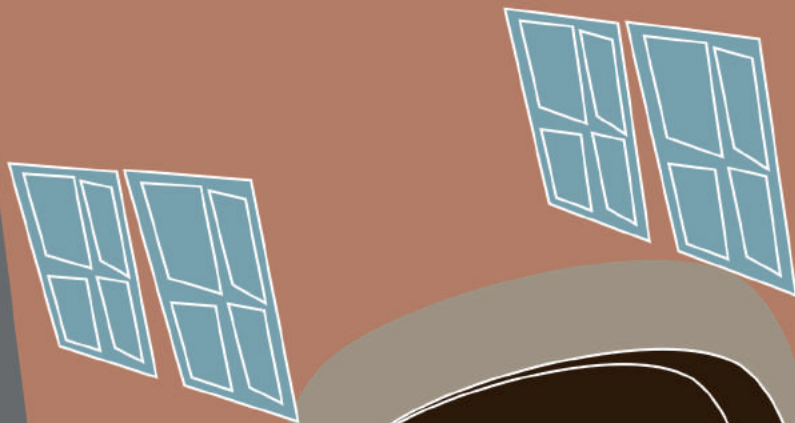
budacastlemuseum

KEDVES GYEREKEK!

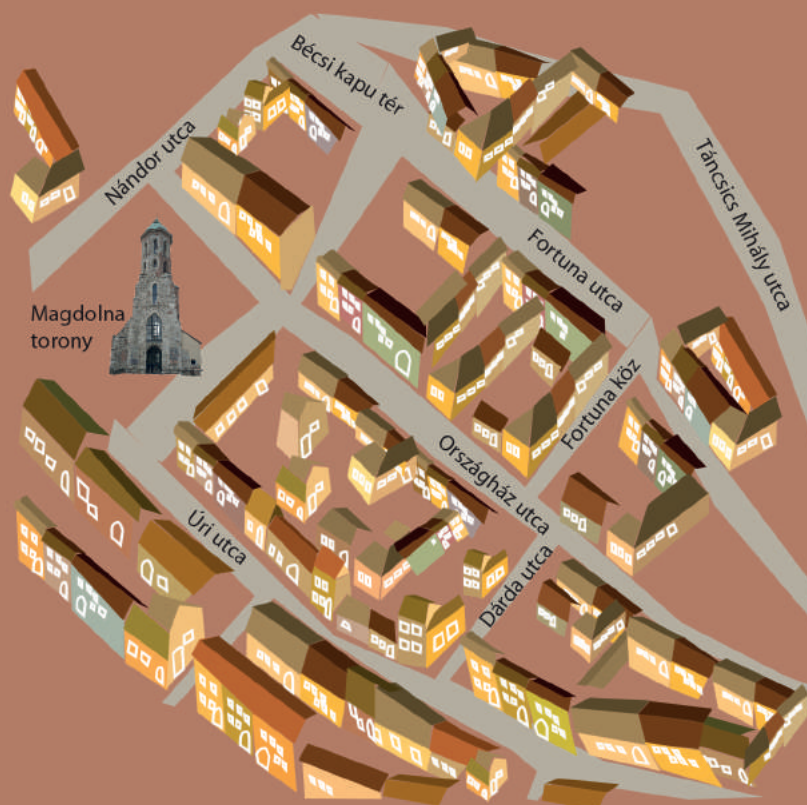
A Budapesti Történeti Múzeum sétalófüzetét tartjátok a kezetekben. Ez az a múzeum, amelyik fővárosunk, Budapest emlékeit, múltját kutatja az őskortól egészen napjainkig. Ha minden igaz, akkor Ti most a budai Várnegyedben vagytok kis csapatotokkal, családotokkal. Egy izgalmas kihívás vár rátok, amelyet most az eredeti helyszíneket végigjárva teljesíthettek. Előttetek a csodálatos Várhegy varázslatos hangulatú kis utcáival, középkori eredetű épületeivel, gyönyörű templomaival vagy templomromjaival. Vannak azonban olyan, szinte elrejtett részletek is, amiket nem mindig veszünk észre, ha csak a nagy egészet nézzük. A mai barangolásunk épp ezekre az apró, de mégis fontos részletekre hívja fel a figyelmeteket. Ezek azok, amelyek miatt olyan izgalmas a város. Olyanok, mint a fűszer az ételben, ezek adják meg az „ízét”, a jellegét.

Járjatok nyitott szemmel, és ezúttal ne csak a lábatok elé nézzetek! Jó szórakozást és böngészést kívánunk!

Kezdődhet a játék!

A Várnegyedbe észak felől érkezvén, a Bécsi kapun átsétálva jobb kéz felől megpillanthatjátok az Országos Levéltár gyönyörű épületét. Van egy múzeum a városban, amelynek ugyanilyen Zsolnay-féle tetőcserepei vannak. Tudod-e, melyik az?

Mátyas-templom

Tudod-e? A levéltárban több száz éves iratokat, okleveleket, címereket, leveleket őriznek. A hivatalos iratok segítségével megismerhetjük a múlt emlékeit, történéseit, sőt itt még családfánkat is kikutathatjuk. Ha kicsit távolabbról nézitek az épületet, akkor feltűnhet, hogy tetőcserepei csodálatos színekben pompáznak. Ezek a Zsolnay-gyár pirogránit cserepei.

Haladjatok tovább az Országház utca felé!

1. állomás

(Országház utca 28.)

Mit gondoltok, miért hívják ezt az utcát Országház utcának? Keressétek meg azt az emléktáblát, amiből megtudhatjátok az okát, és írástok le ide!

Olvashattatok még valamit az emléktáblán erről az épületről.

Nézzetek jól körül, és megtaláljátok játékunk egyik szereplőjét! Írástok le, ki, mi ő!

Vele indul a történetünk.

Tudod-e? A szobrász, Melocco Miklós szavai: „A Várba egy falon átrepülő apácát ábrázoló utcatáblát is igyekeztem olyanra csinálni, mintha mindig ott lett volna. Olyan kedves kis utcák vannak a Várban, hogy bűn oda berakni valami monstrumot.” És valóban, mintha mindig is ott lett volna, pedig az alkotás éve csupán 1977.

A kolostorból eltűnt az apácák kapcsos könyve, amelyben a titkos, gyógyító főzetük receptje található. A főzetet hosszú évszázadok óta a zárdában őrzik, és most nincs sehol. Az apáca kétségbeesetten keresi. Nézzétek imádkozó mozdulatát! Segítsetek neki felkutatni a titkos receptet, nehogy bajba kerüljön! Utunk során a házjelek és a cégérek nyomát követjük.

Tudod-e? Bizonyára láttatok már üzletek kapuja fölé erősített táblát, ami arról tájékoztat bennünket, hogy az adott boltban, műhelyben mit kaphatunk vagy milyen mester dolgozik. Ezeket hívjuk cégérnek. Ezek boltreklámok tulajdonképpen. Magyarországon a 19. században terjedtek el, de itt a Várnegyedben találhatunk házjelként már 18. századi emblémát is.

Folytassátok az utatokat az Országház utcán tovább, mert a kapcsos receptkönyvet utoljára a sütőmester kezében látták. Vajon megtaláljátok a műhelyét? Mi árulkodhat egy pékműhelyről?

2. állomás

(Országház utca 17.)

Vegyétek alaposan szemügyre a cégért! Milyen finom falatot láttok benne?

Ki építtette újjá a házat az 1700-as években?

Tudod-e? Mielőtt itt ülésezett az országház, ezt az utcát Sütő utcának hívták. Most már sejtheted, hogy miért.

Úgy tűnik azonban, hogy a pékmester, ha nála is volt, továbbadta a kapcsos könyvet. Folytassátok a keresést tovább az Országház utcában! Ahhoz, hogy eljussatok a 3. állomáshoz, alulról látnotok kell egy "virágos mezőt" és át kell kelnetek egy "16 lyukú kőhídon", így érkeztek meg az utca 18. számú házához.

Tudod-e? Amit az imént a játék kedvéért kőhídnak nevezünk, az valójában egy gyönyörű gótikus vakárkádsor az utca talán egyik legszebb épületén.

3. állomás

(Országház utca. 18.)

Keressétek a házon a cégért! Milyen állatot ábrázol?

Vajon milyen üzletre utalt valaha ez a cégér?

Keressétek meg a házon található emléktáblát! Melyik századok voltak fontosak az épület történetében?

Írjátok le ide, hányas éveket jelentik az évszámok!

Úgy látszik, az apácák gyógynövényes könyvét nem itt kell keresnünk. Még mindig vár rátok néhány megfejteni való rejtvény és megfigyelendő épület! Csak így tovább!

Ezen az utcán nagyon sok szép cégért találtok! Készítsetek róluk rajzokat! Ha továbbmentek, a következő állomás helyszínén Mátyás király madara fog lenézni rátok egy cégérről.

4. állomás

(Országház utca 10.)

Az épület balra eső földszinti részén majdnem egy évszázada vendéglő működik, jelenleg "Fekete Holló" név alatt. A házat a középkori alapokon építették újjá a 18. században, akkor Mócsy Károly seborvos tulajdonába került. Nézzétek a kapu feletti család nemesi címert! Böngésszétek kicsit!

Milyen alakokat, formákat fedeztek fel a címerben? Figyeljete minden apró részletre!

A holló szerint az apácák könyvecskéjét legutóbb egy apró lovas huszár lapozgatta, hogy meghűlésére gyógyírt találjon.

Keressétek őt, és rátaláltok a következő helyszínre!

5. állomás

(Országház utca 8.)

Nézzétek meg jól a kis lovas huszárt a cégéren! Hogyan hívják azt a díszítési módot, amit rajta is láthattok és tojásfehérjéből készül?

Most már biztosan jó nyomon vagytok, hogy megtaláljátok a könyvecskét, hiszen van egy olyan gyógynövény, aminek fűszerként a mézeskalács egyik legjellegzetesebb ízét köszönheti. Tudjátok-e, melyik az?

Haladjatok tovább a Szentháromság tér irányába, és kanyarodjatok be balra a Hess András tér felé! Ez a tér a Várnegyed egyik lehangulatosabb tere, de sok más miatt is fontos helyszín.

Tudod-e? Ahogy az országoknak, városoknak, úgy a lovagoknak, a nemesi családoknak is van címere. A címerek tulajdonképpen gazdagon díszített jelvények, amelyeket vizsgálva az adott családról sok mindent megtudhatunk. Mezőkre osztott címerpajzsból, sisakdíszből, pajzstartókból állnak.

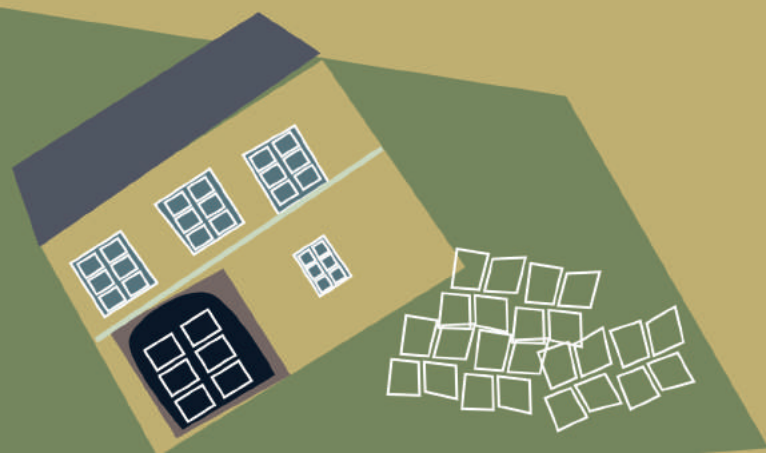

6. állomás

(Hess András tér 4.)

Nézzetek körül itt, és keressétek az erdők bölcs madarát, aki elárulja nektek, kiről is kapta nevét a tér! Mi volt a foglalkozása?

Tudjátok-e, kinek a korszakalkotó találmányát felhasználva űzte mesterségét Budán?

Tudod-e? Az emléktáblán a bagoly melletti szöveg latinul íródott, és a Budai Krónika befejező mondatát idézi, ami magyarul ennyit tesz: "Befejeződött Budán, az Úr 1473. esztendejében, Pünkösöd előestéjén Hess András által."

Akár itt is lehetne a kapcsos könyvecske, de azt hiszem, azt még kézzel írták az apácák, mint a kódexeket. Maradjunk még egy kicsit a téren!

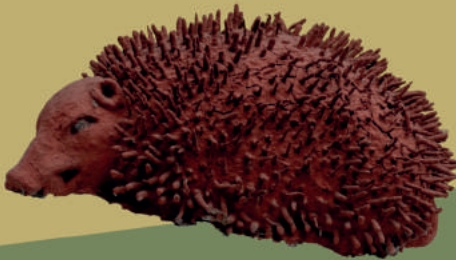
A következő állomásunkon ismét egy erdei állat nyomába eredünk, de ő a talajszinten él, és szúrós tüskéi vannak, amikkel védekezik, ha veszélyben érzi magát. Keressétek, de ne lepődjetek meg, ha más színű, mint a valóságban!

7. állomás

(Hess András tér 3.)

Nagy valószínűséggel ez az épület Buda városának első emeletes háza. Ebben a középkorban épült házban működött 1750-től Buda sokáig egyetlen vendégfogadója. Később azonban megnyílt a szomszédságában egy másik fogadó, a "Vörös sün" pedig nem tudta felvenni vele a versenyt, így hamarosan bezárt. Ha jól megfigyelitek, a ház ablakai fölött egy másik állat nyomait is megláthatjátok. Melyik állatra gondolhattunk?

Rajzoljátok le, milyen nyomot hagy maga után!

Hagyjátok el a teret, és kanyarodjatok be balra a Fortuna közbe! Majd miután kereszteztétek az Országház utcát, kicsit balra megtaláljátok a Dárda utcát, ami olyan, mint egy rövid sikátor. A Dárda utca végén forduljatok balra az Úri utcába! A következő állomáson keressétek az utca páratlan oldalán egy szép füzér fölött egy olyan számot, amely nem a mai házsámot jelenti, hanem a 18. századból fennmaradt telekszámot. Most aztán nyissátok ki a szemeteket, és figyeljétek a homlokzatokat!

8. állomás

(Úri utca 35.)

Ha megtaláltátok, írjátok le azt a számot!

Tudod-e? A házsámok a 19. század végéig valójában telekszámok voltak, amelyek egy városrész házait számozták meg sorban 1-estől kezdve, amennyi ház csak volt az adott területen. Ekkoriban ezeket numerónak hívták. Ilyen telekszámot még láthattok a Bécsi kapu tér 5. és a Tárnok utca 14. szám homlokzatain.

Már nagyon közel vagytok a kapcsos könyvhöz. Hogy eljussatok az utolsó állomásig, vonjatok ki 20-at a homlokzaton látható számból! Írjátok le az eredményt!

Ez a szám mutatja meg nektek a kapcsos könyv helyét! Keressétek ezt a házsámot! Lassítsatok le az utolsó hajrában, és nyújtsátok meg lépteiteket, amíg odaértetek. Ki tud nagyobbat lépni?

9. állomás

(Úri utca 45.)

Valahol itt kell lennie a könyvecskének, a nyomok ide vezettek. Alaposan böngésszetek a házon! Ha megtaláltátok, biztosan látjátok, hogy két alak jobbról-balról erősen tartja.

Milyen állatok részei ismerhetők fel?

Tudod-e? Az Úri utca 45. számú ház kapuja fölé az 1930-as években került fel a kapcsos könyvecske, amely arra utal, hogy a ház a likörgyáros Zwack-család tulajdonában volt.

Ügyesek voltatok! Megtaláltátok az apácák receptkönyvét. Hálából az apácák elárulják nektek pár gyógyfőzetük receptjét.

Hársfa forrázata

30 g hársfavirág

Forraljunk fel 1 liter vizet és tegyük bele a virágot, hagyjuk állni benne, majd szűrjük le. Amennyiben éjszakánként szoktunk köhögni, akkor naponta 2-3 csészével fogyasszunk a főzetből.

Borostyán, izsóp, édesgyökér, páfrány, pipacs forrázata

25 g borostyán

25 g izsóp

30 g édesgyökér

30 g páfrány

5 g pipacs

Forraljunk fel 1 liter vizet és öntsük rá a növények keverékére, majd hagyjuk állni kb. 10 percig. A teát mézzel ízesíthetjük.

Ajánlott naponta kétszer, reggel és este egy csészével fogyasztani belőle hörghurut kezelésére.

Kamilla és zsálya forrázata

20 g zsályalevél

10 g kamillavirág

kevés méz

Keverjük össze a növényeket és öntsünk rájuk 5 dl forró vizet, majd szűrjük le és adjunk hozzá egy kevés mézet ízlés szerint.

A teából naponta 1-1 kis pohárnyi elfogyasztása ajánlott, főként ha görcsös köhögéstől szenvedünk.

Ha van kedvetek, tervezzétek meg otthon a saját cégéreteket vagy a családi címereteket!

A cégéerekről, címerekről készült fotókat névvel és életkorral együtt küldjétek el a muzeumpedagogia@btm.hu címre, és a legjobbakat közzétesszük a BTM Vármúzeum online felületein!

Köszönjük!

Fotó: Keppel Ákos - Szebellédi Attila, BTM

Felelős kiadó: Népessy Noémi, a BTM főigazgatója 2021.

A kiadvány a Budapesti Történeti Múzeum Vármúzeumában készült 2021-ben.

Intézményünkben változatos múzeumpedagógiai foglalkozásokkal várjuk a diákcsoportokat, amelyek során állandó és időszakos kiállításainkat járjuk körbe.

Válasszatok minket akkor is, ha múzeumi környezetben szeretnétek ünnepelni a születésnapotokat!

Kövessetek minket a Facebookon, hogy értesüljete család programjainkról, tárlatvezetéseinkről, pályázatainkról!

Jelentkezés és további információ:

muzeumpedagogia@btm.hu
www.varmuzeum.hu

1014 Budapest, Szent György tér 2.
Budavári Palota "E" épület

